

CD KLASSIEK

Jezus' dood
Georg Philipp Telemann

Met Bach en Händel vormt Georg Philipp Telemann (1681-1767) de eliteafdeling van de Duitse componisten in de eerste helft van de achttiende eeuw. De vlotte Telemann oogste destijds de meeste roem, maar vandaag wordt zijn muziek al te vaak vereenzelvigd met vrolijk rondhuppelen zonder veel diepgang. Dat klopt niet, zeker niet voor zijn religieuze werk waarvan er steeds meer aan de oppervlakte komt.

Van bij zijn aanstelling in 1721 tot *Director Musicis* aan meerdere kerken in Hamburg componeerde Telemann plichtsgetrouw elk jaar een of andere *Passion*. Het zouden er meer dan veertig in totaal worden. In de laatste fase van zijn carrière verbreedde hij die opdracht. Hij legde zich toen toe op het componeren van zogenaamde passie-oratoria. Dat waren composities voor de Goede Week die tamelijk vrij omsprongen met het lijdensverhaal en dat van eigen commentaar voorzagen. Die oratoria werden ook niet opgevoerd in de kerk, maar in een concertzaal of schouwburg, wat op zijn beurt nog wat meer vrijheid gaf.

Een machtig voorbeeld is *Der Tod Jesu*. Dat horen we in deze verzorgde uitvoering door het Bach Consort Leipzig met de schitterende alt Susanne Krumbiegel. De tekst van dit oratorium uit 1755 is van de hand van de Berlijnse dichter Karl Wilhelm Ramler.

Inhoudelijk omvat de tekst de gevangenneming in de Hof van Olijven, de nachtelijke geseling en bespotting evenals de kruisiging op Golgota. Het zijn momentopnamen waarin de menselijke kant van Jezus' lijden het duidelijkst naar voren komt.

Dat hangt samen met de benadering van de Christusfiguur in de Verlichting. Jezus wordt er vooral beschouwd als 'het voorbeeld bij uitstek' van menselijkheid, van deugdzaam leven ondanks het onrecht. Dit oratorium stelt Hem niet zozeer voor als de Zoon van God, maar als de zoon van mensen, de rechtvaardige, deugdzaam levende en daarom onschuldig lijdende Jezus.

Het religieuze klimaat in de koopmansstad Hamburg halfweg de achttiende eeuw is anders dan vijftig jaar vroeger, toen Bach zijn beroemde *Matthäus* toevertrouwde aan het papier. (JC)

Georg Philipp Telemann, *Der Tod Jesu. Passionsoratorium*, door het Bach Consort Leipzig onder leiding van Gotthold Schwarz, met Siri Karoline Thornhill (sopraan), Susanne Krumbiegel (alt), Albrecht Sack (tenor) en Gotthold Schwarz (bas), 1 cd, Rondeau (distributie codex), ROP6038, 22,25 euro.

CD KLASSIEK

Vader, zoon en...
Familie Bach

Op deze frisse barok-cd werden sonatas en triosonatas bij elkaar gezocht van vader Johann Sebastian, zoon Carl Philipp Emanuel Bach zowel als van diens peetvader Georg Philipp Telemann. Wat op zich al aangeeft hoezeer de 'oude' Bach zijn vakgenoot naar waarde schatte. Rivalen? Niets van.

Het gezelschap Paradiso Musicale vertolkt barokmuziek voor een hele kleine bezetting. De zes werkjes uit het tweede kwart van de achttiende eeuw klinken als gemaakt voor de huiskamer.

Dit groepje uit Zweden, genoemd naar klavecimbelspeelster

Anna Paradiso, is een puik gezelschap dat zichzelf niet al te ernstig neemt. Al spelen ze daarom niet minder voortreffelijk. De bezetting is op zijn minst opmerkelijk: blokfluit, altviool, cello en klavecimbel. De vertolking is perfect, zoals we dat vandaag van een barokensemble willen horen.

Interessant is de triosonate Wq 163 van de jonge Bach, met het ongewone, vijfde samenspel van basblokfluit en altviool. Daarmee willen we de composities van de andere familieleden geenszins onrecht doen. Het enige wat minder 'historisch' correct blijkt, is de klankopname. Die gebeurde in een kerk, wat niet meteen een huiskamergevoel oplevert. Voor het overige niets dan goed over de vader, de zoon en de peetvader. (JC)

The father, the Son & the Godfather. Two Times Bach & Telemann, door Paradiso Musicale, 1 cd, BIS records (distributie codex), BIS-CD 1895, 22,25 euro.

BOEK SPIRITUALITEIT

Menswording
René Stockman

Haast jaarlijks levert broeder René Stockman, generale overste van de broeders van Liefde, een boek af. Ditmaal gaat het om een bundeling van columns die allen ontstonden uit Stockmans taak als algemeen overste. Soms spreekt hij over het gemeenschapsleven, over de christelijke liefde of de perioden van het ker-

kelijke jaar. Maar steeds zijn het bezinningen waarin hij de menswording in haar talrijke facetten beschouwt. In Jezus vergoddelijkt God immers de menselijke natuur. Daardoor is het evangelie, in de woorden van broeder Stockman, niet wereldvreemd, maar heeft het ons net veel te zeggen over menselijkheid en ons leven. Ook wijzelf, onze passies en verlangens, moeten geëvangeliiseerd worden.

Broeder Stockman is een steekelijke denker. Geregeld verbaast hij, wekt hij ons op uit een zekere gemoedsrust. Hij durft de dingen straf te verwoorden. „Iedere dag komen er nieuwe goden bij waaraan reuk en wierookoffers worden gebracht”, stelt hij vast. Hij noemt die idolen ook: de goden van de consumptie, van de seksuele revolutie, van de abortus, de drugs, de pornografie en het recht mensen van hetzelfde geslacht te huwen.

„Veel van die goden — of zullen we ze toch maar afgoden noemen — worden ons heel zachtjes opge-

drongen. Hen links laten liggen of ontkennen, getuigt van grote achterlijkheid, hen bestrijden als arrogantie tegen de nieuwe cultuur. De antichrist heeft zijn werk goed gedaan en zet zijn destructie verder.”

In die zin leest broeder Stockman Jezus' oproep uit het evangelie om waakzaam te blijven. Alleen Christus is sterk genoeg voor de antichrist. (EDS)

René Stockman, *De vreugde van God is de levende mens*, Halewijn, Antwerpen, 2012, 180 blz., 18,50 euro, ISBN 978 90 8528 233 4.

TIJDSCHRIFT

Debat over levens-
beschouwelijke vakken
Streven

Het aprilnummer van het tijdschrift *Streven* biedt een forum voor twee tegengestelde meningen over een levensbe-

schouwelijk vak in het middelbaar onderwijs. Guido Vanheeswijck en Ludo Abicht, beiden verbonden aan de Universiteit Antwerpen, pleiten voor een actief pluralistische cursus, een identiek vak 'levensbeschouwingen' dat in alle netten dient te worden aangeboden. Met andere woorden: ook in het katholieke net is volgens de auteurs het vak godsdienst voorbijgestreefd. Als antwoord op de ontkerkelijking in Vlaanderen is het beter neutraal over levensbeschouwingen te leren.

Gewezen VRT-journalist Jean-Pierre Rondas voert echter een pleidooi voor een 'zwakke' godsdienstles. Hij haalt daarbij alle pro's en contra's aan, ook wat mgr. Léonard zei over de kwaliteit van het godsdienstonderwijs. Rondas pleit voor een 'deklerikaliseerd' vak zoals dat nu reeds door leken wordt gegeven. Godsdienstleer-

krachten moeten volgens Rondas dan ook voortdoen zoals ze nu bezig zijn. „Het uit grondhoudingen voortvloeiende engagement in de wereld is nog nooit voortgekomen uit het neutrale leren over iets, daarentegen des te meer uit betrokkenheid en ervaring.” Pit-tige lectuur. (EDS)

Streven. Een los nummer kost 9 euro. Te koop in de betere boekhandel of bij Streven, Prinsstraat 15, 2000 Antwerpen, 03 212 10 20.

BOEK RELIGIE

Jodendom verklaard
Klaas Smelik

Enkele jaren geleden schreef Klaas Smelik, docent Hebreeuws en jodendom aan de Universiteit Gent, reeds een boeiende, beknopte geschiedenis van het joodse volk. Nu brengt hij ons een inleiding op de joodse religie zelf. Dat is niet eenvoudig. Jodendom heeft steeds te maken met het beleven van een bepaalde religie, maar niet alle Joden zijn religieus. Bovendien zijn er ook allerlei stromingen binnen die ene religie. Orthodoxe joden moeten bijvoorbeeld niets hebben van de religieuze beleving van het liberale jodendom.

Smelik, zelf van protestantse huize, beschrijft het jodendom van binnenuit, zonder al te veel banden met het christendom aan te halen. Soms neemt hij zelf wat veel afstand in acht, bijvoorbeeld wanneer hij beweert dat het jodendom de religie van het leven is, terwijl in het christendom sterk de nadruk ligt op de dood (en het leven erna). Je krijgt heel veel informatie over allerlei aspecten van het joodse religieuze leven en zijn geschiedenis, die vanaf de verwoesting van de tempel vorm werd gegeven door de rabbijnen en alle eeuwen vol vervolgingen kon overleven. Ook de mystiek en het streng orthodoxe chassidisme, dat bij ons vooral in Antwerpen leeft, krijgt aandacht.

Centraal in het jodendom staat de Thora die de plaats inneemt van het godenbeeld in andere religies. Daarbij hoort de wet, allerlei geboden en verboden, van de wieg tot het graf, over wat en hoe je mag eten, over hoe het huis moet zijn ingericht. „Het is moeilijk jood te zijn”, zei een rabbijn ooit. Maar dat volgt uit de uitverkiezing door God. Hij heeft het volk afgezonderd en geheiligd. De auteur probeert die harde kern van de joodse religie te beschrijven.

„Wat mij na veertig jaar bestudering van het jodendom het meest

blijft opvallen, is de levenskracht van zowel de Joden als hun traditie, hoe men die traditie ook vormgeeft: religieus, sociaal of nationaal. Mijn antwoord op de vraag naar de rode draad zou daarom zijn: levenskracht, veerkracht, optimisme, dynamiek, aandacht voor het detail, gerichtheid op het aardse, een materiële spiritualiteit, zowel verscheidenheid als verbondenheid, saamhorigheid, solidariteit, het besef een schakel te zijn in een keten van gedachten, kortom: een samenbundeling van de vele aspecten van een leven dat door God is omschreven in de Thora en waarvoor Hij dagelijks wordt gezegend: geschreven leven.” (EDS)

Klaas Smelik, *Geschreven leven. Een inleiding tot het jodendom*, Acco, Leuven, 2012, 354 blz., 24,50 euro, ISBN 978 90 3348 644 9.